

bennünket, hanem a nevelésügy sajátosan magyar feladatainak szempontjából is. Akkor, amikor nemcsak a hivatás soraiból, hanem a közvélemény legszélesebb köreiből is felhangzik a kívánság: „egyénségek nevelése és kollektív nemzeti öntudat kialakítása“ legyen a célunk¹⁾, be kell látnunk, hogy a modern, tudományos jellemkutatás módszerei szinte nélkülözhetetlenek nevelői munkánk szolgálatában.

Ezekben a törekvéseinkben hathatós támogatást nyújt *Rohracher* kis kötete. A karakterológia tudományos alapvetéséről adott világos bevezető fejtegetések után részletesen foglalkozik a természettudományos és a bölcsészeti irányú jellemkutatás feladataival. A *Kretschmer*-féle típusrendszer alapos felvázolását szerencsésen egészíti ki a kísérleti típuslélektan igazolt eredményeinek ismertetése (az egyéni munkatempó, az érzet, képzet és appercepció típusai jellegzetességei, az érzelmi érzékenység, az objektívalás egyéni sajátosságai stb.) *Jaensch* típuselméletéből a tárgyalás világosságával és élénkségével emelkedik ki az integrációtípusok fejtegetése. Megfelelő keretben és terjedelemben tekinti át a *Kretschmer*-elmélet biológiai irányú továbbfejlesztőinek vizsgálatait is (Jung, Ewald, Kroh és Pfahler).

A jellemrendszerek második csoportjának tárgyalása már sokkal tömörebb. Talán egyedül ezzel sejteti szerző egyéni állásfoglalását, vagy alkalomszerűen szólva, a maga karakterológiai hovatartozását, mert hiszen könyvében másutt mindenhol óvakodik a kritikai megjegyzésektől. Ebben a fejezetben veszi sorra *Klage-Prinzhorn* személyiséglélektanának és az ezen felépített tipológiájuknak vázlatos ismertetését. Ezt követi Spranger ideális típusairól szóló rövid, de biztos vonalvezetésű fejezet.

Legértékesebbek azonban könyv befejező szakaszai, amelyekben a fentebb már említett kapcsolatokat foglalja össze: a jellemtípusok kapcsolatait az átörökléssel, nemi, környezettel, neveléssel és emberi sorssal.

A könyv itt felsorolt értékeivel szemben rá kell mutatnunk egy nagy hiányára is. Olyan hiányra, amelyet ma helyel-közzel minden németországi könyv hasábjain észlelhetünk: a külföldi irodalom és tudományos munkásság eredményeinek feltűnő elhanyagolására. Német olvasó szemében talán nem olyan szembetűnő ez az elzárkózás. Mi azonban világosan látjuk, hogy csak a tudományos tárgyalás teljességének s így a kötet értékeinek rovására történt. De még így is elsőrendű szolgálatokat tesz nemcsak a pszichológus, orvos és nevelő, hanem a racionalizáló iroda-, gyár- vagy más üzemvezető kézi könyvtárában is.

pz.

Friedrich Schneider: Die Selbsterziehung. Einsiedeln, 1936. Benziger, 281. lap.

Az önnevelés kérdéseivel, történetével, céljaival, módszereivel eddig is sokat foglalkoztak kutatások, részletmunkák, általános művek, de *összefoglaló* tudományos feldolgozásban Schneider Frigyes egyetemi tanár foglalkozik könyvében *elsőszőr rendszeresen* e kérdéskomplexummal. Szem előtt tartja mindazok igényeit, akik tudatosan és tervszerűen dolgoznak önmaguk alakításán. Ezért az *ifjúság és a felnőttek* érdekeit egyaránt igyekszik kielégíteni, mert tisztában van azzal, hogy a nevelés a nevelő és növendék kölcsönös befolyásolása. A legjobb nevelés a növendék önnevelésének vezetése és ehhez a nevelő állandó önmaga nevelése szükséges. E végből a nevelőknek és a szülőknek is tisztában kell lenni az önnevelés rendszerével. Schneider tökéletesen ismeri a kérdéskomplexum egész területét, saját gazdag megfigyelései és tapasztalatai, valamint más kutatók feljegyzései és tudományos munkái alapján, amiről

¹⁾ Ambrózy György: „Történelmi nevelés“. Pesti Napló 1937. febr. 21.

tanúskodik a felhasznált német és külföldi idevonatkozó irodalom állandó figyelembevételére.

Mindenekelőtt tisztázza az önnevelés fogalmát, fajait és jelentőségét. Azután megállapítja az önnevelés szerepét az egyéni fejlődésben, főleg az érés korában, amikor a gyermek nemcsak önmaga, hanem szülei és nevelői előtt is érthetlenné válik és amikor a pedagógusok nem tudják belátni, hogy az ember legfelsőbb nevelője maga a *Teremtő* és a nevelőnek ebben a korban csak az a feladata, hogy a Teremtő eszköze legyen, ami abban merül ki, hogy a gyerektől *távoltartsa mindazt*, ami Teremtőjének hatását és művét zavarhatná. Ehhez azonban a nevelő részéről *tűrelem és kitartás* szükséges.

Az értékes könyv súlypontja a 6. és 7. fejezetekre esik. A 6. fejezet érdekes és nagyvonalú áttekintést ad az önnevelés történetéről. Foglalkozik a buddhista magatartással, a görög sport- és államneveléssel, Szokratesz módszerével, a stoikus felfogással, a csúcspontot azonban *Krisztus* példájában és tanításában látja, mivel a modern ember életformáját teremtette meg. Behatóan tárgyalja *Szent Ignác* lelki-gyakorlatait és *Schönstatt* önnevelési módszertanát. A mű legfontosabb és legértékesebb fejezete azonban az önnevelés megjelenési- és *lényegelméletét* foglalja össze. Az életeszményből kiindulva kimutatja, hogy az önnevelés és az idegen nevelés legfontosabb elemei: az *önismeret*, a *bánat*, az *erős fogadás*, az *eszmény és a gyakorlás*, a *motivumok és a megvalósítás*. Schneider tekintetbe veszi *Lindworsky* értékelméletét, de nem minden tekintetben fogadja azt el, bár lehetőség szerint felhasználja a bevált hagyományos vallásos módszereket. Nem erőlteti azonban a világi nevelésben az *aszketikus* elemeket, amelyek a szentek önnevelésében kétségtelenül mindig sikeresek voltak. Schneider ugyanis nem tűzte ki célul a kérdésnek csupán ebből a szempontból való kidolgozását, hanem tekintettel kívánt lenni az élet és a nevelés *összes, egyetemes, általános* érdekeire és elemeire.

A tanulságos mű használatát nagyban elősegíti a kítűnő bibliográfia és a gondos tartalomjegyzék.

Dr. Bittenbinder Miklós.

LAPSZEMLE

Néptanítók Lapja. 1937. 1—6.

1. *Dénes Szilárd: Évszámok a népiskolai történettanításban.* Kifejti, hogy keveset, de azt is szemléletesen nyújtunk. — *Sebestyén Kálmán: A félelem szerepe a nevelésben.* Kétféle félelem: az ösztönszerű és a tapasztalaton alapuló jelentkezik s féltékenységet eredményez a gyermekekben. A félelemkeltés helyett a megértő szeretetnek kell jönni. — *Gyarmathy Aurél: A leánygyermek idegességének okai.* A megváltozott élet érzékeny terheket teremtett, az otthoni munka fárasztja őket. Óraterv átcsoportosítással, több jóakarattal, derűvel, szeretettel, megértéssel kell áthidalni a nehézségeket. — *Székelyné Solymos Bea: Száz év előtt milyennek képzeltek az eszményi tanítót.* Kun Tamásnak a „Társalkodó”-ban megjelent cikke nyomán az olvasó elé tárja a száz év előtti idők pedagógiai, erkölcsi, nemzeti felfogásait s az eszményi tanítóját.

2. *Drozdy Gyula: Iskoláink belső életének fejlődése.* Iskoláinkban a közelmúltban pedagógiai lendület, s belső életének színvonalemelkedése tapasztalható.